

sett – pontosabban a maga idejében „Meg nem írt” – gyermekverset helyezett el a kötet végén, mintegy pótolva ezzel az egykori mulasztást, és a gyermekeihez szóló írások révén a jövőbe vetett hetet is erősíti, és a svéd gyermekverseket idéző humorral életkedvet csepegtet az olvasóba.

A próbatételek stációit járja végig ezekben végtelenségig lecsupaszított, lelket didergető szövegekben, a köznapok valóságait és hamiságait feltárva készít számvetést.

Szikár, lényegre törő – mégis érzelmeket keltő

és érzelmeket pontosan leíró – versek gyűjteménye Farkas Gábor karcsú kötete, mellyel a költő – miként azt Lancu Laura is megfogalmazta a könyv előszavában – „a végleg oldódó magány” keresésére indult egy kontúr nélküli tájban. Azt gondolom, jó úton jár.

(Farkas Gábor: Táj kontúr nélkül, Hungarovox Kiadó, 2018)

Fülöp Enikő

Családi anamnézis

Harag Anita első prózakötete igazi üveggolyó a kezünkben. Újra gyerekek érezhetjük magunkat tőle, amikor fontos tévedéseinket a gyermek nézőpontjából villantja fel. Nem merjük leejteni, nehogy elveszítsük a feloldozást, nehogy lemaradjunk a szereplők sorsának alakulásáról. Minden oldalról, minden narratívából kicsit máshogy festenek, mégis minden szövegben ugyanaz a megjelenített traumák tanulsága.

Hétköznapiak tűnő kimerevített pillanatok, in medias res jelenetek a kiindulási pontjai a novelláknak, amelyek aztán dinamikussá és szerteágazóvá válnak. Miközben térben és időben ugrálnak, a legváratlanabb pillanatokban tudnak meglepni súlyos megszólalásokkal, mehökkentő (ön)reflexiókkal.

A kötetben belül váltakoznak az elbeszélői nézőpontok, egyes szám első vagy harmadik személyűek. Előbbi esetében a történetmesélés, emlékezés rendre két szálon zajlik: a családtagok és más szereplők megszólalásai az elbeszélői narratíva folyó szövegébe ékelődnek. Bár a családtagok mondatai az elbeszélőnek hitelesítésére (is) szolgálnak, az elbeszélő időnként reflektál arra, hogy az adott megszólaló narratívájában nem feltétlenül minden történetű.

A kötet egyik érdekessége, hogy benne a családi emlékezettel, a múlt tabusításával kapcsolatos, megszokott viselkedésformák felborulnak. Míg a fiatal elbeszélők és párjaik, illetve a szülők közti párkapcsolati nehézségek csak érzékelhetőek, de kimondatlanok, a nagyszülők generációjának visszaemlékezésiben sokszor jóval transzparensbben jelennek meg egykori rossz döntések, konfliktusok.

tusok. Felszabadító érzés az olvasónak, hogy a nagyszülők és dédszülők vonatkozásában itt nincs jelen az 'erről nem szokás beszélni' mentalitás. „Sosem tudtam meg, a negyvenből melyik, fejezi be nagyanyám, és így olyan, mintha negyvenből mind a negyvennel vagy negyvenkettővel lefeküdt volna, harisnyástul, dauerolt frizurástul, rúzsostul.” – mesél a nagymama a *Negyvenből negyven* című novellában a nagypapa hűtlenségéről. Az idézett novellában transzgenerációs traumák, a családi sorsformálódás is megjelenik, s ez nem egyedi a kötetben. A továbbadott viselkedés-minták átszővi a kötetet.

Mindezek közül az anyai ágon továbbadott magatartásformák megjelenítése a leghangúlyosabb, ahol gyakran a lelki sebek fizikai tünetekben vagy rögeszmében mutatkoznak meg.

Mindez a záró novellában, a *Családi anamnézis* címűben jelenik meg legszebben, amelynek már a szerkezete is jelzi, hogy kissé elkülönül a többtől. Nem csak a kötetben elfoglalt helyét, hanem szerepét tekintve is összegez, hangsúlyoz, megszólít. „Azt is mondják, az egyenes ági leszármazottak vannak a legnagyobb veszélyben, és a nagyszüleink génjeit örököljük.” (A génjeit, hibáit, életét. A mellrákot, tüdőrákot, hűtlen férjet, boldogtalan hétköznapokat. A novella elbeszélője versenyt fut az idővel, az egészségügyi rendszer hibáival, saját vívódásaival. „Családi anamnézis miatti szűrés. Utóljára adhatok beutalót erre hivatkozva, ezt nem lehet évente megismételni, csak akkor, ha panasz van, különben leveszik a fejemet, mondta Pétervári. Legközelebb majd azt mondom, nyomásra érzékeny a mellbimbóm.” A félelem az anya sorsának újraírásától annyira eluralkodik rajta, hogy a megisméltés ellen vívott küzdelem válik a mindennapok legfontosabb teendőjévé, egyben tragédiájává. A fentiek mellett az elbeszélők gyászfeldolgozási nehézségei és mérgező párkapcsolataik a kötet legsúlyosabb témái.

Romhalmazos házban fiatal lány rendezi halott édesapja hagyatékát. Már nem ismerte igazán a férfit a szülei válása óta, nem is tudja, valaha ismerte-e igazán ezt az embert, akiről a környezete ezt-azt pletykál. Ahogy egyre jobban meg akar szabadulni az apa emlékétől,

egyre többet tud meg róla és egyre több kiskori emlék jut az eszébe. A férfi, akit annyira el szeretne felejteni, Petrovics Istvánnak, Petőfi Sándor édesapjának nevét viselte - egy nem feledhető nevet, vélhetően tudatosan így alakítva a szerző által.

A mérgező kapcsolatokban az elbeszélők narcisztikus, passzív-agresszív férfiakkal járnak és nem tudnak kilépni a kapcsolatból, vagy már elhagyták őket, de még mindig menthetetlenül szerelmesek. Utóbbi cipőben jár a címadó novella szereplője az öt folyton nőiségben megalázó Lukácssal: „Találok egyet, erre mondta Lukács, miért nem használom alvósnak. Olyan, mintha ki lenne nyúlva, pedig csak oversize.”.

A lendületes írásmódú szerző novelláiban jól megfér egymás mellett az archaikus stílus („nagyapám már másnap ment a katonaságba, nem hálták el az éjszakát, így mondta nagyanyám”), az obszcén nyelvhasználat („ő volt felül, bennem volt a farka”) és az anglicizmusokat átvevő, közösségi média fogalmak által vezérelt beszédstílus („ő kezeli az internationalt”). Szereplőit megszólalásaik vagy szokásaik alapján jellemzi: „Tudja, hogy szeretnék bemenni, ne is ellenkezzek” – így ír például az udvarlóról *A Lánchíd északi oldala* című darabban.

Megtaláltuk, gondoljuk néha egy-egy novella olvasása közben, de gyorsan rájövünk, hogy mégsem egy előző elbeszélés párára bukkanunk. Vissza-visszatérő motívumok, játék a szövegekkel. Különbő kisemberek sorsának hasonló fordulatai tárulnak fel előttünk, és eleinte úgy tűnik, most egy másik perspektíváját látjuk egy, már előzőleg megismert életútnak. Aztán egy szereplő vagy egy fordulat elárulja, hogy egy másik családról olvasunk. Egyszer, még egyszer, újra megtörténik. Szeretnénk ismerni a hiányzó kirakóst, a történetek feloldását, ám Harag Anita nyitva hagyja a szereplők sorsának alakulását. Nem adja meg az olvasónak a fájdalmas szembenézés alóli feloldozást, ám a nyomasztó érzés át tud fordulni tettvágyba: én máshogy fogom írni a saját történetemet.

(Harag Anita: *Évszakhoz képest hűvösebb*, Magvető, 2019)